

ההסתערות

פלוגת השוטרים, מצויידת באלות ובמגינים, מתחילה בהסתערות הראשונה על המחסום שהוקם בכניסה לעיר. מימין נראה

הקצין חיים בן-יצחק, כשהוא מניף את אלתו. בשלב זה, טרם צויידו השוטרים ברובים ותת-מקלעים שהובאו אליהם בשלב מאוחר יותר, מתחנת המשטרה הנמצאת בלב העיר.

ההכנזה

חלק מתושבי שפרעם בפעולה, בתוך חורשת זיתים לצד הכביש. בצד ימין של התמונה נראה תושב מתכופף בתנועת-תפנית; משמאלו,

מתכונן תושב חבוש-כפייה לזרוק אבן לעבר השוטרים המתקדמים; ליד העץ עומד צעיר בחולצה משובצת, שזה עתה יידה אבן; בצד השמאלי נראית קבוצת תושבים מיידיים אבנים.

לדברי המשטרה, היו אלה יריות אזהרה. לדברי תושבים רבים, כחננו יותר מיריה אחת אליהם. אחד מקליעים אלה פגע בגבו של מחמוד ראעד. סיפרו בני משפחתו: הוא עסק במסיק זיתים, כעזרה נדיבה לעפיה עילאאן. כאשר שמע את היריות פנה להסתלק לעבר הבתים. ושם השיגו המוח. שני תושבים אחרים נפצעו אף הם מיריות. בפני הנשק לא יכלו התושבים לעמוד. הם נסו לכל עבר — מי לביתו, מי להרים מסביב. המשטרה נערכה במיבנה קרבי, פוזרה את מחסום האבנים והתקדמה אל תוך העיר. תוך דקות ספורות היתה שפרעם כולה בידי השוטרים. הם עברו בין הבתים, עצרו כל מי שנראה להם כחשוד. למחרת נסעו האוטובוסים של אשד כסידר רם. אולם הם נסעו ריקים.

עד כאן לא היה המצב שונה ממה שקרה בכמה יישובי-עולים ממזרחים, שתושביהם חסמו כביש לאות מחאה. בכל המקרים, חוסלה הפרשה ללא שפיכות-דמים. אילו התמיד שגיא בנסיונו לחסל את הפרשה בי דרכי-שלום, ייתכן שלא היה צריך אף להסייע שלוש פעמים בזו אחר זו. לבסוף נתן שגיא את ההוראה הגורלית, הרת האסון: להביא נשק חם. הכביש המרכזי, המוביל לתחנת המשטרה בלב שפרעם, היה חסום. הוא שיגר שני שוטרים בגיפ, שהגיעו אל התחנה בשבילים עקלקלים. שם העמיסו סטנים ורובים, וחזרו לשגיא. כל הדרך ירו יריות-הפחדה, כדי להרתיע את התושבים מלהתקרב אל הגיפ וללכוד את משאו. הנשק חולק לשוטרים — והיריות החלו.

מצד השייך חניפס, שמפא"י גרשה אותו משורתיה."

★ ★ ★

הסמל הריק אקרה

לנכי המאורעות עצמם אין חילוקי דעות. אחרי שנחסם הכביש בשעה שש בבוקר, התאספו כמה מאות תושבים מסביב לאוטובוסים המשותקים. קריאה טלפונית מתחנת המשטרה המקומית הועיקה את מפקד נפת עכו שמעון שגיא. הוא הגיע למקום בראש מחלקה בת 25 שוטרים, מצור ידיים באלות ובמגינים, ביקש מההמון להתפזר ולסלק את המחסום. לשוא. גם התערב בותו המחודשת של ראש המועצה לא נשאה פרי. "או שיביאו אוטובוסים לכולנו, או שלא ניתן להם לעבור!" צעקו לעומתו מבין הקהל.

שגיא פקד על אנשיו לסלק את המחסום בכוח. במהרה התברר כי הפריז בהערכת כוחו. מאות התושבים תפסו עמדות בחור-שות הוותיקים שמסביב, החלו ממטירים אבנים על השוטרים. תוך שניות נשבר גל ההסתערות והשוטרים נסוגו כשחלל האוויר רוחש אבנים מתעופפות.

יהודה אריאל, כתב הארץ וקול ישראל בגליל המערבי, קיבל הודעה מוקדמת במשטרת עכו על המתבשל בשפרעם. הוא עלה על מכוניתו, הגיע לעיר הסוערת לפני התגבורת מעכו. עתה, עת החלו האבנים להתעופף, מצא את עצמו בתוך הקרב. יחד עם סמל המשטרה זיידן נימר תפס מחסה בין שני אוטובוסים. מאוחר יותר, משהתרבו ההתקפות, הריק נימר את מחסו. גית אקדחו באויר — ללא תועלת. הדבר רק גרם להגברת הרגימה לכיונם.

★ ★ ★

ההחלטה הגורלית: נשק חם

שלוש פעמים ניסו שגיא ואנשיו לפי רצון את המחסום — ושלוש פעמים נהדפו. וכידוע, אין דבר מסוכן יותר למשטרה מאשר אבדן פרסטיגיה. עם כל הדיפה שנהדפו השוטרים, נעשו התושבים תקיפים יותר, משולחבים יותר. המראה של שוטרים הנסים מפני אבניהם דירבן אותם עוד יותר. הם הפנו את אבניהם לאוטובוסים ולטנדר משטרה, שנשארו תקועים מעברו השני של המחסום. "ניצחנו! ניצחנו את המשטרה!" עלו הקריאות ממאות גרונות.

חיכו בשקט שנכבדי הכפר או המשטרה המקומית — או שניהם יחד — יתערבו אצל הנהלת אשד וינסו לפתור את הבעיה החדשה.

ואמנם, נראה היה כי המשבר החדש יחסל באותה דרך כקודמיו. קצין המשטרה חנא חדאד, יליד אחד מכפרי הסביבה, ירד אל המחסום, שידל את התושבים להסירו. אך הפעם סרבו להישמע לו. ראש מועצת העיר ריה, ג'בור יוסף ג'בור, השפיע על כמה ממארגני שביתת-הנוסעים לברוא עמו למש"רדו, התקשר משם עם הנהלת אשד. אלה הסבירו כי לא יוכלו להסדיר את העניין מיד, קבעו פגישה ליום ג'. בינתיים, ביקשו, הניחו לאוטובוסים לעבור.

אלא שראש המועצה שוב לא יכול היה לשכנע את בני עירו. נמאסו להם הפשרות שלא פתרו דבר.

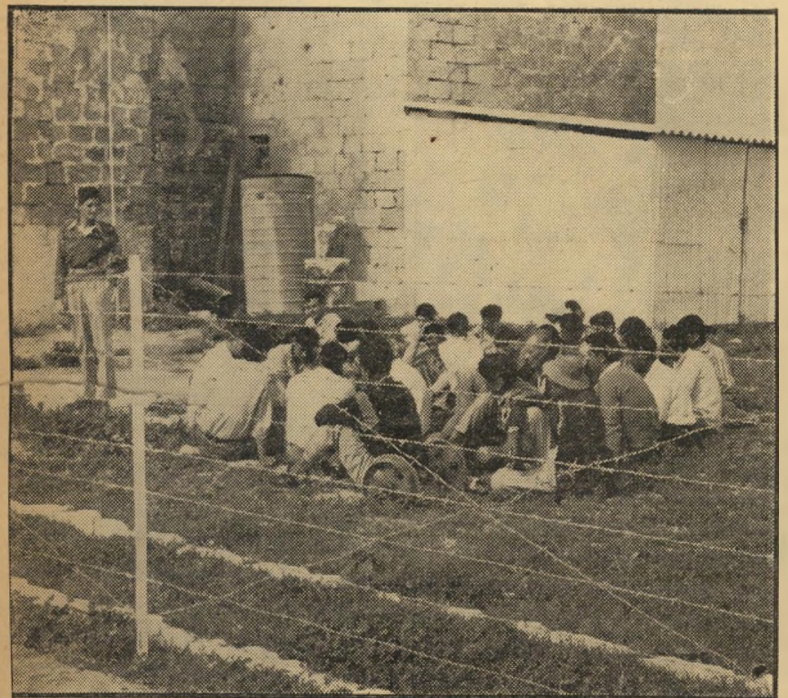
★ ★ ★

בשכונת חניפס

היה, לחסימה החדשה, רקע מיוחד. רקע פוליטי. בעיר שפרעם נחלה מפא"י תבוסה רצינית בבחירות האחרונות לכנסת. תושב העיר סאלח חניפס, חבר הכנסת ה-11 שלישי שהושלך עלידי מפא"י, הקים רשימה משלו. היא זכתה ב-800 קול בשפרעם. רשימתו של משרת-מפא"י מושלך אחר, ח"כ מסעד קסיס, אספה אף היא מספר קולות נכבד: 450. ואילו הקומוניסטים קיבלו 552 קולות. מפא"י, לעומת זאת, קיבלה רק 490 קול. היתה, אפיא, הרגשה כי שלוש ה-רשימות האנטי-מפא"יות גברו על מפא"י — הרגשה עקה, מאחר שבסיכום הארצי לא הביאו הישגים אלה כל תועלת לשלוש ה-סיעות.

"הם רצו להפגין שהם שולטים בכפר!" טען אחד התושבים. דרזו ששנא על דש מעילו סמל של נכה צה"ל. ולראייה: כל הקרב התנהל בשכונת חניפס, למרגלותיה של גבעה רמה אשר בראשה ניצב ביתו הדרומי של שייך סאלח חניפס.

היתה זו דעת-מיעוט בשפרעם. תושבים אחרים, בני שלוש העדות, נשבעו בכל תוקף כי כל ההאשמות של הסתה פוליטית אינן אלא עלילת-שואה. "הממשלה ההליתית לנופף את דחליל המרד הערבי", הכריז תושב אחר שסירב לגלות את שמו, "ולכן היא מנופפת בסמרטוט המלוכלך של כזבים על הסתה קומוניסטית או נסיון התמרדות

במכרלאה

כעשרים מתושבי הכפר, שנעצרו בסריקה הראשונה של המשטרה, יושבים במכלאה של תחנת המשטרה המקומית. תוך שעה קלה הוע מספר העצורים מבין התושבים ל-89, שהועברו כולם למחנה-המעצר של ג'למי.